

Ihlara Vadisi ve Çevresinin Coğrafya Kazanımlarıyla İlişkisinin İncelenmesi

Investigation Of The Relationship Between Ihlara Valley and Its Surroundings and Geography Course Learning Outcomes

ÖZET

Çalışmanın amacı; 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programında (CDÖP-2018) yer alan kazanımlarla, Ihlara Vadisi ve çevresinin sahip olduğu coğrafi özellikleri ilişkilendirerek arazinin gezi gözlem yönteminin uygulanabileceği bir saha olduğunu ortaya çıkarmaktır. Çalışmada, nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırmanın verilerine, Ihlara Vadisi ve çevresine yapılan arazi çalışmalarıyla elde edilen gözlemler ve saha ile ilgili önceki çalışmaların taranmasıyla ulaşılmıştır. Sahanın coğrafi özelliklerinin kazanımlar ile ilişkilendirilmesinde doküman analizi modeli kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. CDÖP-2018’de bulunan 130 kazanımdan 56’sının Ihlara Vadisi ve çevresinde karşılık bulunduğu tespit edilmiştir. Sahanın coğrafi özellikleri, en fazla doğal sistemler ve beşeri sistemler üniteleri ile ilişkilendirilmiştir. Kazanımlar içinde yer alan gözlem, arazi çalışması, kanıt kullanma becerileri doğrudan ilişkili olarak değerlendirilirken; coğrafi sorgulama, tablo, grafik, diyagram hazırlama ve yorumlama, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve harita kullanma becerileri dolaylı ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Ihlara Vadisi birçok bilim dalının çalışmaları için örnek sahalardan birisidir. Gezi gözlem yöntemi ile yapılandırıcı eğitim anlayışının temel hedefi olan akademik başarının yanında 21. yüzyıl insanında olması gereken beceriler ile sürdürülebilir çevre anlayışı da kazandırılabilir. Başta Aksaray ve çevresindeki iller olmak üzere, ülkemizin her yerinde eğitim alan lise öğrencilerini gezi gözlem yöntemini uygulamak için Ihlara Vadisi ve çevresine eğitim gezilerinin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Kazanımlar, Ihlara Vadisi.

ABSTRACT

The aim of this study is to relate the goals of the 2018 Geography Course Curriculum (CDÖP-2018) to the geographical features of the Ihlara Valley and its surroundings and to reveal that the land is an area where the excursion observation method can be applied. Qualitative research method was used in the study. The data of the qualitative study were obtained by observations obtained through field studies in and around the Ihlara Valley and by scanning previous studies on the field. Document analysis model was used to correlate the geographical characteristics of the field with the goals. The obtained data were subjected to content analysis. It was determined that 56 of the 130 learning outcomes in CDÖP-2018 were met in and around the Ihlara Valley. The geographical features of the site are most often associated with “natural systems” and “humanities” units. While the observation, field work, evidence use skills included in the outcomes are evaluated in direct relation; geographical inquiry, table, graph, diagram preparation and interpretation, time perception, change and continuity perception and map usage skills were evaluated as indirectly related. With its features, Ihlara Valley is one of the exemplary areas for the studies of many disciplines. Through the excursion observation method, in addition to academic success, which is the main goal of the constructivist education approach, a sustainable environment understanding can be achieved together with the skills that should be in the 21st century people. It is recommended to make educational trips to the Ihlara Valley and its surroundings in order to apply the excursion observation method for high school students studying all over our country, especially in Aksaray and the surrounding provinces.

Keywords: Geography Curriculum, Learning Outcomes, Ihlara Valley.

GİRİŞ

Yeryüzündeki insan ve mekân ilişkisini; nedensellik, dağılım ve karşılıklı ilgi ilkeleri çerçevesinde inceleyen coğrafya, insanlık tarihi kadar eski bir bilim dalıdır. Her yüzyılda olduğu gibi 21. yüzyılda da önemini, yeni değişimler ve gelişimler ile birlikte korumaya devam etmektedir. Geçmişte günümüze kadar coğrafya biliminin çeşitli tanımları yapılmıştır. Hatta tanımların içeriği bile geçen yıllar içinde değişime uğramıştır. Başlangıçta sadece yerin tasviri diye nitelendirilirken günümüzde insan ve mekân ilişkisini inceleyen bilim dalı olarak kapsam alanı

Dilek Akça¹
Recep Bozyiğit²

How to Cite This Article

Akça, D. & Bozyiğit, R. (2024).
“Ihlara Vadisi ve Çevresinin
Coğrafya Kazanımlarıyla
İlişkisinin İncelenmesi”
International Social Sciences
Studies Journal, (e-ISSN:2587-
1587) Vol:10, Issue:1; pp:18-32.
DOI:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10618941>

Arrival: 18 November 2023
Published: 31 January 2024

Social Sciences Studies Journal is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

¹ Dr., Başöğretmen, Ahmet Cevdet Paşa Sosyal Bilimler Lisesi, Aksaray, Türkiye. ORCID: 0000-0002-5447-8988.

² Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Konya, Türkiye. ORCID: 0000-0002-9790-1168. ROR ID: <https://ror.org/013s3zh21>

genişletilmiştir. Tanımlarla ilgili çeşitliliğin temel sebebi bilim dalının perspektif alanının geniş olması ile ilgilidir. Örneğin Erinç coğrafya bilimini; “yeryüzünde bulunan mekânları, mekânların sahip olduğu özellikleri, mekânların özellikleri arasında bulunan benzerlikleri ve farklılıkları ile birlikte bunların nedenlerini, ilgili yasaları araştıran ve açıklamasını yapan bir bilim dalıdır “diye açıklamasını yapar (Bilgili ve Kocalar, 2020). Bilgili ve Kocalar, Coğrafya nedir? Başlıklı makalesinde geçmişten günümüze kadar coğrafya bilimi ile ilgili yapılan tanımları analiz etmiş ve sonuç olarak coğrafya bilimini; “insan ve mekân kavramlarını iç içe gören; yeryüzünde meydana gelen bütün olayları, olguları ve faaliyetleri mekânsal bir bakıştan okuyan; insan ve mekân etkileşimi ile ortaya çıkan sonuçları anlamaya, yorumlamaya ve açıklamasını yapmaya çalışan sosyal bir disiplin” olarak tarif eder (2020:160).

Günümüz şartları toplumun sosyal, siyasal, ekonomik gibi birçok alanın yanında eğitim alanında da değişime sebep olmuştur. Bu değişimlerin eğitim üzerindeki etkisi özellikle öğretim programlarının değişmesine sebep olmuştur. Dünya’da ve Türkiye’de değişikliğe uğrayan bu gereksinimleri karşılayabilmek için Millî Eğitim Bakanlığı; mevcut öğretim programlarını 2005 yılında yapılandırmacı eğitim anlayışı temelinde yeniden düzenlemiş, daha sonraki süreçte de zaman zaman revize etmiştir. Günümüzde kullanılan öğretim programları 2018 yılındaki en son güncellenmesi ile eğitimdeki yerini almıştır. Yapılandırmacı eğitim öğrenciyi merkeze alan, aktif öğrenme yaklaşımının benimsenmesi ile birlikte ezbersiz eğitim anlayışına dayanan bir eğitim sistemidir. Öğrenmeyi öğrenme stratejisini merkeze alan yapılandırmacı yaklaşım her derste olduğu gibi coğrafya dersinin öğretim programının da yeniden yapılandırmasını sağlamıştır.

2018 Coğrafya dersi öğretim programında yer alan kazanımlar yapılandırmacı eğitim anlayışı doğrultusunda birçok yöntem ve teknikler ile kazandırılmaya çalışılmaktadır. Coğrafya öğretiminde kullanılan en önemli yöntemlerden birisi coğrafi olayları yerinde incelenmesini, araştırılmasını, değerlendirilmesi sağlayan gezi gözlem yöntemidir. Coğrafi çalışmaların açık hava laboratuvarları olarak nitelendirilen arazi çalışmaları ile insan ve mekân ilişkisi ortaya çıkarılabilmektedir. Gezi gözlem ile yapılan çalışma yöntemi akademik ve Yüksek Öğretim alanlarının yanında ortaöğretim kurumlarında da uygulanabilmektedir. Yaşadığımız çevreyi tanımak, çevresel determinizmin insan faaliyetlerinin üzerindeki etkisini fark etmek ve insanın da doğanın bir unsuru olduğunu görmesini sağlayan gezi gözlem yöntemi öğrencilere derslerde verilen kazanımların içselleştirmesine yardımcı olmaktadır. Bunun yanında gezi gözlem yönteminin birden fazla duyuya etkileyen bir yöntem olması ise öğretimin kalıcılığını ve aktifleştirmesini sağlaması açısından da önemli bir yeri bulunmaktadır (Özgen, 2011:376). Gezi gözlem yöntemi ile yapılan arazi çalışmalarının coğrafya öğretim programındaki yeri ve önemi ile coğrafya öğretimine birçok yönden katkı sağladığı ifade edilir. Özellikle eğitimi sınıf dışında, uygulamalı saha çalışmaları ile yaparak ve yaşayarak öğrenme becerisini kazandırmaktadır (Doğanay, 2002; Cook, 2010). Demirci; gezi gözlem yöntemi ile okul ve çevre ilişkilerinin daha çok gelişeceğini hem çevrenin okulun ve öğrencilerin faaliyetlerini daha iyi tanıyacağını hem de öğrencilerin çevrelerini gezerek, gözlemleyerek ve inceleyerek daha kalıcı öğrenme fırsatlarını yakalayarak öğrenmeyi öğrenme stratejisini uygulayabileceklerini ifade eder (2005:143). Bunlara ilave olarak çağdaş bir coğrafya eğitiminin sürdürülebilmesi coğrafi düşüncelerin ve ilkelerin, 21. yüzyıl şartları çerçevesinde teknoloji ile bağlantılı olarak yapılan gezi gözlem yöntemi ile desteklenmelidir (Okan, 2004:104).

Coğrafya eğitiminin başta fiziki coğrafya olmak üzere birçok alanında kullanılan gezi gözlem yönteminin önemi, gerekliliğini açıklayan rota önerisinin verildiği ve çeşitli arazi çalışmalarının yapıldığı alanyazıda pek çok çalışmalar olduğu görülür (Yılmaz, 1997; Özay, 2003; Ballı, 2009; Garipağaoğlu, 2001; Özgen, 2011; Uzun, 2017; Sarıduran, 2019; Arı, 2020; Akşit ve Gündüzlüoğlu, 2022).

Bu çalışmaların yanında 2018 coğrafya öğretim programında yer alan kazanımların belirli bir alan arasındaki ilişkiyi analiz eden alanyazı çalışmaları da bulunmaktadır (Ünlü ve Özdemir, 2018; Ilgar ve Korkut, 2021; Akçay, 2023; Tuncer ve Pınar, 2023; Bozyiğit ve Kayardı, 2023).

Birçok fiziki ve beşeri coğrafi özellikleri içinde barındıran Ihlara Vadisi, Aksaray’ın 45 km güneydoğusunda yer alır. Ihlara Vadisi, jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri ile dünyanın ikinci büyük kanyon vadisidir. Melendiz Çayı’nın aşındırması sonucu oluşan vadi, içinde bulunan kiliseleri ile yerleşim sahası olarak kullanılan dünyanın tek kanyon vadisi olup ilk medeniyet merkezlerinden birisidir. Bu özellikleri ile Ihlara Vadisi, başta coğrafya, tarih, arkeoloji ve turizm olmak üzere birçok bilim dalının çalışmaları için örnek sahalardan biridir. Bu nedenle Ihlara Vadisi ve çevresi, farklı açılardan çok sayıda araştırmaya konu teşkil etmiştir (Emre, 1991; Baylak, 2006; Sarı ve Çölekçiler, 2007; Zorlu, 2014; Yavaş, 2016; Baylak ve Bozyiğit, 2018; Baylak, 2019; Öztürk, 2019; Uslu, 2021; Davun ve Albayrak, 2021).

Bu çalışmanın amacı; 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programında (CDÖP-2018) yer alan kazanımlarla, Ihlara Vadisi ve çevresinin sahip olduğu coğrafi özellikleri ilişkilendirerek arazinin gezi gözlem yönteminin uygulanabileceği bir saha olduğunu ortaya çıkarmaktır. CDÖP Kazanımlar içinde yer alan gözlem, arazi çalışma,

kanıt kullanma becerileri doğrudan ilişkili olarak değerlendirilirken; coğrafi sorgulama, tablo, grafik, diyagram hazırlama ve yorumlama, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve harita kullanma becerileri dolaylı ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1-Ihlara Vadisi ile çevresinde bulunan fiziki coğrafya unsurları nelerdir? Bu unsurların 2018 CDÖP yer alan kazanımlar arasındaki ilişkisi nasıldır?

2- Ihlara Vadisi ile çevresinde bulunan beşeri ve ekonomik coğrafya unsurları nelerdir? Bu unsurların 2018 CDÖP yer alan kazanımlar arasındaki ilişkisi nasıldır?

3- Ihlara Vadisi ve çevresinde bulunan coğrafi unsurların 2018 CDÖP'nin sınıf ve ünite düzeyleri kapsamında yer alan kazanımlar arasındaki ilişkisi nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır; nitel araştırma kavramı “şemsiye kavram” olarak ifade edilmekte ve bu şemsiye altında birçok araştırma deseni bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda nitel araştırma yöntemi olay ve olguları yerinde inceleyerek bütüncül bir şekilde değerlendirmesini yapan bir yöntemdir (Baltacı, 2019).

Nitel araştırmaların çeşitli paradigmaların eğitim araştırmalarını etkilediği bilinmektedir. En çok sosyal bilim alanları özellikle de eğitim alanında giderek daha çok uygulanmaktadır (McMillan ve Schumacher, 2010). Nitel yöntemler derin ve ayrıntılı konularda çalışmaya imkân verir. Uygulanan yöntem sonucunda elde edilen bilgi ve anlam derinlemesine ve ayrıntılıdır (Patton, 2014). Odağında insan olan nitel araştırmaların temelinde; insanların kendi deneyimlerine, şartlara ve yaşanan durumlara verdikleri mana vardır (Koca, 2017). Nitel araştırmacılar, herhangi bir müdahalede bulunmadan insanların deneyimlerini doğal ortamda gözlemlemek ve anlamak isterler. Böylece insanlar, yaşadıkları dünyayı anlamlandırır (Saçmalioğlu, 2019).

Araştırma deseni doküman analizidir. Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren doküman incelemesi, yazılı materyallerin analizini kapsar. Veri toplama aracı olarak kullanılan doküman incelemesi nitel araştırmada tek olarak kullanılabilirdiği gibi başka veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırmalarda kullanılan bilgi kaynaklarını dokümanlar oluşturur. Bunlar etkili birer veri toplama aracıdır. Dokümanlar sayesinde araştırmacı, gözlem, görüşme gibi yöntemleri kullanmadan doğrudan ihtiyacı olan veriyi bu tür araştırmalarla elde edebilir.

Alanyazıda Ihlara Vadisi hakkında yapılan çalışmalar ile arazi çalışmaları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bunun yanında Ihlara Vadisi ile öğretim programının kazanımları arasındaki ilişkiyi tespit etmek için nitel araştırma yönteminin doküman analizi modeli kullanılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun web sitesinden 2018 yılına ait Coğrafya Dersi Öğretim Programına ulaşılmıştır (MEB, 2018). Dokümanları anlama aşamasında elimizde bulunan öğretim programının içeriği ve kazanımları ile Ihlara Vadisinin coğrafi özellikleri tek tek incelenerek sınıf ve ünite bazında karşılaştırmalı olarak alt problemlere göre araştırılması yapılmış ve değerlendirilmiştir. Verilerden elde edilen bilgiler çerçevesinde tablolar oluşturulmuştur.

Verilerin analizde; elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Ardından araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Sosyal bilimler alanında en çok kullanılan tekniklerden biri içerik analizidir. Sistematik ve tarafsız özellikleri ile bilinen içerik analizi; elde edilen verileri belli bir problem ya da amaç dahilinde sınıflandırır. Bu verilerde açıklayabilecek kavramlara ve kavramlar arasındaki ilişkilere bakılır. Böylece, içerik analizinin temel amacına ulaşılır (Kalın ve Koçoğlu, 2017:423). Araştırmacılar; kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesajlara ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017).

Dokümanları anlama aşamasında elimizde bulunan öğretim programının kazanımları ile Ihlara Vadisi'nin fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri karşılaştırmalı olarak alt problemlere göre araştırılmış ve değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Ihlara Vadisi, Aksaray İli Güzelyurt İlçesinin idari sınırları içinde yer alır. Vadinin içinde yer alan yerleşim alanları: Vadinin adını alan Ihlara, Selime, Belısırma ve Yaprakhisar'dır (Zorlu, 214:2).

Ihlara Vadisi ve Çevresinin Fiziki Coğrafya Özellikleri

Jeolojik Özellikler

Ihlara Vadisi ve çevresi oluşturan arazide, Paleozoyik'ten günümüze farklı jeolojik devirlerde oluşmuş formasyonlara rastlanmaktadır. Ancak sahada Tersiyer ve Kuvaterner formasyonları daha geniş yer kaplamaktadır. Kuvaterner yaşlı araziler; Kızılkaya, Selime, Ilısu ve Çiftlik yerleşim merkezleri arasında; bu sahanın dışında kalan yerlerde Tersiyer formasyonları yüzeylemektedir (Baylak, 2006:7).

Ihlara Vadisi, Pliyo-kuvaterner volkanizması sonucu oluşmuş sahada bulunmaktadır (Emre, 1991:2). Vadi içinde jeologların ayırtladığı formasyon katmanları yer almaktadır. Bu katmanlar, en alttan üstte doğru; Göstük İgnimbiritleri, Hasan Dağı külleri, yamaç molozları, traverten sahaları ve alüvyonlar şeklinde bir diziliş göstermektedir. Bu jeolojik yapı üzerinde yer alan Ihlara Vadisi, Melendiz Çayı ve atmosferik koşulların aşındırması sonucu bu günkü görünümü almıştır (Akt. Uzun, 2012:9; Beekman, 1966; Gülkal, 1999).

Ihlara Vadisi ve çevresinin jeolojik özelliklerinin 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) kazanımları ile bağlantısı incelendiğinde hem doğrudan hem de dolaylı yönden ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Kazanımların 6 adeti doğrudan, 2 adeti ise dolaylı yönden ilişkilidir (Tablo 1).

Tablo 1: Jeolojik Özellikler ile 2018-CDÖP'de Yer Alan Kazanımlarla İlişkisi

Sınıf Düzeyi	Doğrudan İlişkili Kazanımlar			Dolaylı İlişkili Kazanımlar	Sayısı	
	Arazide Çalışmaya Yönelik Kazanımlar	Coğrafi Gözleme Yönelik Kazanımlar	Kanıt Kullanmaya Yönelik Kazanımlar		Doğrudan	Dolaylı
9. Sınıf	-	-	-	9.1.2	-	1
10.Sınıf	10.1.4;10.1.6	10.1.3;10.1.4;10.1.6	10.1.1;10.1.2;10.1.4;10.1.7	10.1.5	6	1
TOPLAM	2	3	4	2	6	2
	6			2	8	

Kaynak: MEB, 2018:18-23.

Tablo 1'de görüldüğü gibi Ihlara Vadisi'nin jeolojik unsurlarının 10. sınıf seviyesinde 6 adet kazanım ile doğrudan ilişkisi bulunurken dolaylı olarak 9. sınıf seviyesinde 1 kazanım, 10. sınıf seviyesinde 1 kazanım olmak üzere toplam 2 adet kazanım ile ilişkisi bulunmaktadır. Toplam olarak jeolojik özelliklerin 8 adet kazanım ile ilişkisi bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Jeomorfolojik Özellikler

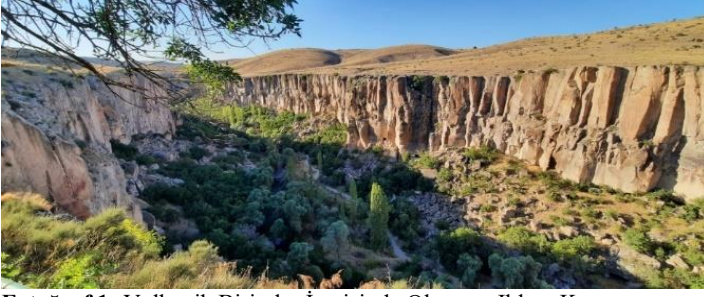
Ihlara Vadisi ve çevresinin jeomorfolojik özellikleri arasında; dağlık ve tepelikler, Ihlara Kanyon Vadisi, travertenler, peribacaları ve sekiler en dikkat çeken unsurlardır.

Dağlık ve Tepelikler

Ihlara Vadisi ve çevresinin en yüksek değerlerini dağlar ve tepeler oluşturmaktadır. Bu unsurlar vadinin güney ve güneydoğusunda uzanmaktadır. En yüksek değerlerini volkanik kökenli olan güneybatısında yer alan Hasan Dağı (3268 m) ile güneydoğusunda bulunan Melendiz Dağı (2395 m)'dir. Tepeler arasında Keçiboyduran, Bozdede, Bozdağ, Kılıç, İtuyutmaz ve Kuşşivrisi dikkati çeker (Baylak ve Bozyiğit, 2018:81).

Ihlara Kanyon Vadisi

Ihlara Vadisi'nin oluşumunda tektonik ve flüviyal süreçlerin etkili olduğu görülmektedir (Fotoğraf 1). Plio-Kuvaterner volkanizması sonucu oluşan Hasan Dağı'na ait kül formasyonu üzerinde bulunan Melendiz Çayı, formasyon altında bulunan İgnimbirit, bazalt ve andezitler içerisine gömülerek bu günkü şeklini almıştır (Emre, 1991). Vadi, Ihlara Beldesi'nden başlamakta ve kuzeybatı yönünde Selime Beldesi'ne kadar uzanmaktadır. Kanyon vadinin ortalama yüksekliği 1220 m, derinliği 100-150 m, uzunluğu ise 14 km'dir (Baylak, 2019:311-312; Anonim, 2015).

Fotoğraf 1: Volkanik Birimler İçerisinde Oluşmuş Ihlara Kanyonu

Travertenler

Ihlara Vadisi'nde görülen jeomorfolojik özelliklerden biri de travertenlerdir. Bölgede yaşanan volkanik faaliyetler volkanoklastik kayaların geniş bir alanda oluşmasına neden olmuştur. Travertenler bu kayaların yüzeyinde oluşmuştur. Kırılmalar sonucu yüzeye ulaşan sıcak sular ile çökertilmiştir Bölgede bulunan traverten sahaların morfolojik özellikleri aktif faylardan ziyade bölgede oluşan volkanik faaliyete bağlı kabuksal deformasyonla alakalıdır (Karabacak, 2007:66).

Peribacaları

Ihlara Vadisi ve çevresindeki tüfler, başta erozyon ve rüzgâr olmak üzere diğer doğal faktörlerin de etkisi ile aşınarak peribacası görünümü almışlardır. Yörede peribacalarının en güzel örneklerine Selime, Ilısu ve Yaprakhisar yerleşim merkezleri çevresinde rastlanmaktadır. Volkanik malzemenin kimyasal bileşimine bağlı olarak farklı renk ve şekillerde peribacaları dikkati çekmektedir (Baylak, 2006:28).

Sekiler

Ihlara Vadisi'nde biriken kalın tuf tabakalarının aşındırılması sonucu oluşmuş sekiler bulunmaktadır. Bu sekilerin oluşumunda iklim salınımlarının ve tektonik hareketlerin etkisi vardır (Baylak, 2006:29). Melendiz Çayı'nın yatağına gömülmesi sonucu Ihlara Vadisi'nin farklı kesimlerinde basamak şeklinde sekiler bulunmaktadır (Fotoğraf 2). Sekilerin morfolojik yönden en iyi izlendiği yerlerden birisi de Ihlara Beldesi'nin güneybatı kesimidir (Gülkal, 1999:30).

Fotoğraf 2: Sarıoğlan Sekisi (Baylak, 2006:77).

Ihlara Vadisi ve çevresinin jeomorfolojik özelliklerinin 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) kazanımları ile bağlantısı incelendiğinde hem doğrudan hem de dolaylı yönden ilişkili 10 adet kazanımın olduğu tespit edilmiştir. Kazanımların 6 adeti doğrudan, 4 adeti ise dolaylı yönden ilişkilidir (Tablo 2).

Tablo 2: Jeomorfolojik Özellikler ile 2018-CDÖP'de Yer Alan Kazanımlarla İlişkisi

Sınıf Düzeyi	Doğrudan İlişkili Kazanımlar			Dolaylı İlişkili Kazanımlar	Sayısı	
	Arazide Çalışmaya Yönelik Kazanımlar	Coğrafi Gözleme Yönelik Kazanımlar	Kanıt Kullanmaya Yönelik Kazanımlar		Doğrudan	Dolaylı
9. Sınıf	-	9.1.1	9.1.1	9.1.2	1	1
10.Sınıf	10.1.4;10.1.6	10.1.3;10.1.4; 10.1.6	10.1.1;10.1.4; 10.1.7	10.1.8; 10.1.10 ;10.1.11	5	3
TOPLAM	2	1	2	4	6	4
	5			4	10	

Kaynak: MEB, 2018:18-23.

Tablo 2'de görüldüğü gibi Ihlara Vadisi'nin jeomorfolojik unsurlarının doğrudan ilişkili kazanım sayıları 9. sınıf seviyesinde 1 adet kazanım,10. sınıf seviyesinde 5 adet olmak üzere toplam 6 adettir. Dolaylı olarak 9. sınıf seviyesinde 1 kazanım, 10. sınıf seviyesinde 3 kazanım olmak üzere toplam 4 adet kazanım ile ilişkisi

bulunmaktadır. Toplam olarak Ihlara Vadisi'nin jeomorfolojik özellikleri 10 adet kazanım ile ilişkisi bulunduğu ortaya çıkmıştır.

İklim Özellikleri

Sıcaklık

Aksaray meteoroloji istasyonundan alınan verilerine göre; Ihlara Vadisi ve çevresinde yıllık ortalama sıcaklık 11,7 °C' dir. En düşük aylık ortalama sıcaklık, Ocak (-0,7 °C); en yüksek aylık ortalama sıcaklık ise Temmuz ayına (23,2 °C) aittir. Yıllık Ortalama Sıcaklığın mevsimlere dağılımında en yüksek sıcaklıklara Yaz (21.8 °C) mevsiminde rastlanmakta, bunu Sonbahar, İlkbahar ve Kış mevsimleri takip etmektedir (Tablo 3).

Karasallığın etkisiyle sıcaklık yaz aylarında yüksek olduğu için kurak geçer. Bu durum vadinin içinde akan Melendiz Çayı'nın akım değerini kuraklık ve buharlaşmadan dolayı düşürmektedir. Buna karşılık kış aylarında sıcaklığın düşük olması buharlaşmayı engelleyecek ve sıcaklığın düşük olmasından dolayı görülen kar yağışları akarsuyun beslenme kaynağını oluşturmaktadır (Baylak, 2019:316).

Tablo 3: Yıllık Ortalama Sıcaklığın Mevsimlere Dağılımı

Mevsimler				
Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Yıllık Ortalama
1,4 °C	11,1 °C	21,8 °C	12,4 °C	11,7 °C

Kaynak: Baylak, 2019:316.

Nem ve Yağış

Ihlara Vadisi ve çevresinde yıllık ortalama nispi nem % 61'dir. Nispi nemin en yüksek olduğu ay Aralık (%74), en düşük olduğu ay Temmuz (%48) olduğu tespit edilmiştir. Yıllık Ortalama nispi nemin aylara dağılımında; Ocak ayından Ağustos ayına kadar sürekli düşüş, Ağustos ayından Aralık ayına kadar da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında yıllık ortalama nispi nemin mevsimlere dağılımında da farklılıklar görülmektedir. Yaz mevsiminde nispi nemin değeri düşerken Kış mevsiminde ise nispi nemin değeri yükselmektedir (Baylak, 2006:35).

Ihlara Vadisi ve çevresinde yıllık ortalama yağış 371.3 mm' dir. Yıllık ortalama yağışın aylara dağılımında en yağışlı ay Nisan (54,88 mm), en az yağış alan ay ise Ağustos (4,2 mm)'dur. Sonbahar mevsimi ile birlikte yükselmeye başlayan yağış değerleri kış aylarında devam eder. Ardından yılın en fazla yağış değerlerine ilkbahar aylarında rastlanır.

Sıcaklık değerlerinin arttığı yaz aylarında yağış miktarının azaldığı görülür (37,62 mm). Bu nedenle yaz mevsimi kurak geçmektedir (Tablo 4). Yağış değerini en yüksek olduğu mevsim ilkbahar mevsimidir (139,25 mm). Kış mevsiminde de yağış değerleri yüksek olup sıcaklığın düşük olmasından dolayı kar şeklindedir (123,59 mm). Bu durumda İç Anadolu Bölgesi'nin karasal ikliminin etkisinde olan Ihlara Vadisi ve çevresinde yaz mevsimi kurak, kış ve ilkbahar mevsimleri yağışlıdır (Baylak, 2019:315).

Tablo 4: Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılımı

Mevsimler			
Kış (mm)	İlkbahar (mm)	Yaz (mm)	Sonbahar (mm)
123,59 (%33)	139,25 (%38)	37,62 (%10)	70,86 (%19)

Kaynak: Baylak, 2019:15.

Basınç ve Rüzgâr

Ihlara Vadisi ve çevresinde meteoroloji istasyonunun olmamasından dolayı basınçla ilgili veriler Aksaray Meteoroloji istasyonundan alınmıştır. Araştırma sahasının ortalama basıncı 904,6 mb'dır. Ekstrem aylar olan Temmuz ve Ocak aylarında basınç farkı 5,5 mb olarak tespit edilmiştir. Yıl içinde basıncın en düşük olduğu aylar Mart ve Temmuz'dur (902,6 mb). Basıncın en yüksek olduğu ay ise Kasım ayıdır (908,1 mb). Basınç değerlerinin mevsimlik en yüksek olduğu dönem Sonbahar mevsimidir. Basıncın en önemli özelliği mevsimler içinde kararsız olmasıdır.

Yine Aksaray Meteoroloji istasyonundan alınan verilere göre Ihlara Vadisi ve çevresinde güney sektörlü rüzgârların hakim olduğu tespit edilmiştir. Yıl içinde rüzgârın yönü ortalama olarak SSW ve rüzgârın hızı ise 2,6 m/sn'dir. Rüzgâr hızı en yüksek seviyesine Temmuz ayında (3,0 m/sn) değerine ulaşırken en düşük Kasım ayında (2,2 m/sn) görülmektedir. Rüzgâr hızı araştırma sahasında genel olarak Sonbahar mevsiminde daha düşüktür (Baylak, 2006:34-35).

İklim Tipi

Ihlara Vadisi ve çevresinde, yarı kurak morfoiklimatik kuşakta yer alır (Kurter,1979). Karasal iklimin hakimiyetindedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçer. Bölgenin yüksek kesimlerini oluşturan Hasan Dağı ile Keçidoyduran dağlarının yüksek kesimleri yılın büyük bir bölümünde yükseltiden dolayı karla kaplıdır (Emre,1991:4).

De Martonne, Erinç, Köppen ve Thorthwaite formüllerine göre genel olarak Vadi ve çevresi yarı kurak iklim tipine girdiği tespit edilmiştir (Baylak, 2019:315). Vadinin içi ise etrafı yüksek yamaçlarla korumalı olmasından dolayı vadinin kendine has mikroiklim iklimi egemendir (Binal,1996:7).

Ihlara Vadisi ve çevresinin iklim özelliklerinin 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) kazanımları ile bağlantısı incelendiğinde sadece dolaylı yönden ilişkili 5 adet kazanımın olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: İklim Özellikleri ile 2018-CDÖP'de Yer Alan Kazanımlarla İlişkisi

Sınıf Düzeyi	Dolaylı İlişkili Kazanımlar	Sayısı	
		Doğrudan	Dolaylı
9. Sınıf	9.1.2; 9.1.5;9.1.10;9.1.11;9.1.13	0	5
TOPLAM	5	0	5
		5	

Kaynak: MEB, 2018:18-19.

Tablo 5'de görüldüğü gibi Ihlara Vadisi'nin iklim unsurlarının doğrudan hiçbir kazanımla ilişki bulunmazken dolaylı ilişkili kazanım sayısı sadece 9. sınıf seviyesinde ve 5 adet olarak tespit edilmiştir.

Hidrografik Özellikler

Ihlara Vadisi ve çevresinin hidrografik unsurlarını yerüstü ve yer altı suları oluşturmaktadır.

Yerüstü suları içinde en geniş alanı kaplayan akarsu Melendiz Çayı'dır. 511 km² lik alanı drene eden çay kaynağını Melendiz Dağı'ndan alır. Ihlara Vadisi'nin içinde yer alan birçok kaynak suyu besleyen Melendiz Çayı derinliği 100 ve 120 m'yi bulan kanyon vadiyi meydana getirmiştir. Akarsuyun yukarı çığırları dağlık olduğu için bol yağış almaktadır. Buna karşın aşağı çığırları bozkır alanların içinde olmasından dolayı yağış miktarı azalmaktadır. Buna ilaveten buharlaşma ve sızma hareketinin de yüksek olması akarsuyun debisinin bu alanda düşmesine neden olmaktadır. Melendiz Çayı'nın uzunluğu 60 km, akım yönü GD'dan KB'ya doğru uzanır.

Ihlara Vadisi'nin çevresindeki en önemli gölü Mamasın Baraj Gölü'dür. Yapay bir göl olan Mamasın Gölü 1961 yılında faaliyete geçmiştir. Toprak dolgu biçimli yapılmış bir göldür. Araştırma sahasında yer alan bir diğer göl ise sazlıklardan oluşmuş İmamalıkuyusu Gölü'dür

Bunun yanında vadinin çevresinde birçok sıcak ve soğuk su kaynakları bulunmaktadır. Bunlar içinde en önemli soğuk su kaynağı Kırıkgoz kaynağıdır. Ihlara Beldesi'nin içme suyunu karşılamaktadır. Sıcak su kaynaklarını ise Ziga, Belisırma, Yaprakhisar ve Ihlara'dır. Ziga kaplıca olarak kullanılırken Ihlara sıcak su olarak hamamlarda kullanılmaktadır.

Yeraltı suları araştırma sahasında kuyular halinde tarımda sulama amaçlı olarak kullanılır. Belisırma, Yaprakhisar ve Selime'de DSİ tarafından açılan kuyular bulunmaktadır (Baylak, 2019:318).

Ihlara Vadisi ve çevresinin hidrografik özelliklerinin 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) kazanımları ile bağlantısı incelendiğinde hem doğrudan hem de dolaylı yönden ilişkili 6 adet kazanımın olduğu tespit edilmiştir. Kazanımların 3 adeti doğrudan, 3 adeti ise dolaylı yönden ilişkilidir (Tablo 6).

Tablo 6: Hidrografik Özellikler ile 2018-CDÖP'de Yer Alan Kazanımlarla İlişkisi

Sınıf Düzeyi	Doğrudan İlişkili Kazanımlar			Dolaylı İlişkili Kazanımlar	Sayısı	
	Arazide Çalışmaya Yönelik Kazanımlar	Coğrafi Gözleme Yönelik Kazanımlar	Kanıt Kullanmaya Yönelik Kazanımlar		Doğrudan	Dolaylı
9. Sınıf	9.4.1; 9.4.2	9.1.1; 9.4.1	9.1.1; 9.4.2	9.1.2	3	1
10.Sınıf	-	-	-	10.1.10;10.1.11	0	2
TOPLAM	1	1	1	3	3	3
	3			3	6	

Kaynak: MEB, 2018:18-23.

Tablo 6'da görüldüğü gibi Ihlara Vadisi'nin hidrografik özelliklerinin doğrudan ilişkili kazanım sayıları sadece 9. sınıf seviyesinde 3 adet kazanım bulunmaktadır. Dolaylı olarak 9. sınıf seviyesinde 1 kazanım, 10. sınıf seviyesinde

2 kazanım olmak üzere toplam 3 adet kazanım ile ilişkisi bulunmaktadır. Toplam olarak Ihlara Vadisi'nin hidrografik özellikleri 6 adet kazanım ile ilişkisi bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Toprak Özellikleri

Ihlara Vadisi ve çevresinde Hasan Dağı'nın volkanik küllerinin bulunduğu sahalarda kahverengi topraklar, Selime tüfleri ile Kızılkaya ignimbiritlerinin bulunduğu sahalarda kireçsiz kahverengi topraklar, vadinin içinde ise Melendiz Çayı'nın çökeli sahalarda oluşan alüviyal topraklar yer almaktadır.

Kahverengi topraklar oluşum bakımından zonal topraklardır. Ihlara vadisi ve çevresinde en geniş alanı kaplayan toprak çeşididir. Birbirinden farklı ana maddelerden oluşan ABC horizonlu topraklardır. Oluşumunda kalsifikasyon etkili olmuştur. Dolayısıyla horizonlarında bol miktarda kalsiyum bulunur (Topraksu, 1988:17).

Vadinin yamaçlarında ve çevresinde bulunan tepelik alanlarda kireçsiz kahverengi topraklar görülür. Toprağın ham maddesini Kızılkaya ignimbiritleri ve tuf gibi volkanik kayaların çözülmesi ile oluşmuştur. Toprak dalgalı ve tepelik halindedir. Üst katı oluşan A horizonunda toprak kahverengi, griye yakın kahverengi, kırmızı renge yakın kahverengi renklerde (Topraksu, 1988:17). B horizonunda taşların yoğunluğunda olup C horizonuna karışmış özelliktedir (Akt. Baylak, 2019:319; Şimşek, 1997:23).

Alüviyal topraklar azonal toprak türü olup sadece A ve C horizonlarına sahiptir. Akarsu ve göllerin taşıdığı malzemelerin çökmesi sonucu oluşmuş genç topraklardır. Önemli özelliği derin olmasıdır (Şimşek, 1997:25). A horizonu kahve rengin tonlarında olup özellikle kuru olduğu zamanlarda açık gri rengine dönüşür. Granüler ile kil yapısı fazladır. Diğer bir horizonu olan C horizonu ise tuzluluk yapısı, rengi, drenajı ve bünyesine göre 3 farklı alt kat ayrılmaktadır (Baylak, 2019:320).

Ihlara Vadisi ve çevresinin toprak özelliklerinin 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) kazanımları ile bağlantısı incelendiğinde hem doğrudan hem de dolaylı yönden ilişkili 5 adet kazanımın olduğu tespit edilmiştir. Kazanımların 2 adeti doğrudan, 3 adeti ise dolaylı yönden ilişkilidir (Tablo 7).

Tablo 7: Toprak Özellikler ile 2018-CDÖP'de Yer Alan Kazanımlarla İlişkisi

Sınıf Düzeyi	Doğrudan İlişkili Kazanımlar			Dolaylı İlişkili Kazanımlar	Sayısı	
	Arazide Çalışmaya Yönelik Kazanımlar	Coğrafi Gözleme Yönelik Kazanımlar	Kanıt Kullanmaya Yönelik Kazanımlar		Doğrudan	Dolaylı
9. Sınıf				9.1.2; 9.1.5	0	2
10.Sınıf	10.1.13;10.1.14	10.1.13	10.1.13;10.1.14	10.1.12	2	1
TOPLAM	2	0	0	3	2	3
	2			3	5	

Kaynak: MEB, 2018:18-23.

Tablo 7'de görüldüğü gibi Ihlara Vadisi'nin toprak özelliklerinin dolaylı ilişkili kazanım sayıları 9. sınıf seviyesinde 2 adet kazanım, 10. sınıf seviyesinde 1 adet kazanım olmak üzere toplam 3 adet kazanım bulunmaktadır. Doğrudan ilişkili olarak sadece 10. sınıf seviyesinde toplam 2 adet kazanım ile ilişkisi bulunmaktadır. Toplam olarak Ihlara Vadisi'nin toprak özellikleri 5 adet kazanım ile ilişkisi bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Bitki Örtüsü

Ihlara Vadisi ve çevresi, floristik açıdan İran-Turan Floristik Bölgesinin içinde yer alır.

Vadi bölgesinde üç çeşit bitki örtüsü bulunmaktadır. Vadinin iç kısımları ve yamaçlarında çalı formasyonu, vadi yüksek kesimleri ve dışında step formasyonu, nehir kenarında ise hidroit formasyonlar yer almaktadır (Akt. Yavaş, 2016:36; Anonim, 2015).

Helvadere ve çevresinde meşelik alanlar yer almaktadır. Yörede dikenimsi geven (*Astragalus ssp.*) ve sığır kuyruğu (*Verbascum ssp.*) adı verilen bozkır türleri yaygındır (Emre, 1991:15). Melendiz Çayı kenarlarında ise Ak söğüt (*Salix alba*; Fotoğraf 3), Böğürtlen (*Rubus sanctus*) gibi sucul bitkiler yayılış göstermektedir (Akt. Yavaş, 2016:37; Kaya vd., 2016).

Fotoğraf 3: Ihlara Vadi Tabanında Su İsteği Fazla Olan Ak Söğüt (Salix Alba) Topluluğu

Ihlara Vadisi ve çevresinin doğal bitki örtüsünün 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) kazanımları ile bağlantısı incelendiğinde hem doğrudan hem de dolaylı yönden ilişkili 5 adet kazanımın olduğu tespit edilmiştir. Kazanımların 2 adeti doğrudan, 3 adeti ise dolaylı yönden ilişkilidir (Tablo 8).

Tablo 8: Bitki Örtüsü Özellikler ile 2018-CDÖP'de Yer Alan Kazanımlarla İlişkisi

Sınıf Düzeyi	Doğrudan İlişkili Kazanımlar			Dolaylı İlişkili Kazanımlar	Sayısı	
	Arazide Çalışmaya Yönelik Kazanımlar	Coğrafi Gözleme Yönelik Kazanımlar	Kanıt Kullanmaya Yönelik Kazanımlar		Doğrudan	Dolaylı
9. Sınıf				9.1.2; 9.1.5	0	2
10.Sınıf	10.1.15	10.1.16	10.1.17		3	0
TOPLAM	1	1	1	0	3	2
	3			2	5	

Kaynak: MEB, 2018:18-23.

Tablo 8'de görüldüğü gibi Ihlara Vadisi'nin bitki örtüsü özelliklerinin doğrudan ilişkili kazanım sayıları 10. sınıf seviyesinde toplam 3 adet kazanım bulunmaktadır. Dolaylı ilişkili kazanım sayılarında ise 9. sınıf seviyesinde toplam 2 adet kazanım ile ilişkisi bulunmaktadır. Toplam olarak Ihlara Vadisi'nin bitki örtüsü özellikleri ile 2 tanesi doğrudan, 3 tanesi dolaylı olmak üzere toplam 5 adet kazanım ile ilişkisi bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Ihlara Vadisi ve Çevresinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Yerleşmenin Tarihçesi

Ihlara Vadisi ve çevresinde yerleşmelerin tarihçesi Neolitik Döneme kadar uzanır. Kızılkaya Köyü'nün güneyinde yer alan Aşıklı Höyük bir Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem yerleşkesi alanıdır. Aşıklı Höyük'te insanlar 1 günümüzden yaklaşık 10500 ve 9350 yılları arasında yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Höyükte bulunan bu yerleşim sahası 9350 yıl öncesinde sona ermiştir (Doğan, 2021:124).

Bölge, Tunç ve Demir Çağlar'ında da çeşitli yerleşim alanlarına sahne olmuştur (Yenipınar, 2009:38). Hristiyanlığın etkisiyle Roma Dönemi'nde Ihlara Vadisi Hristiyanlar tarafından kaçış ve saklanma sahası olarak kullanılmıştır (Arıbaş, 2015:200). Bu durum bölgenin sosyal ve kültürel farklılıklar bakımından zengin bir alan olmasını sağlamıştır. Eski ismi Peristrema olan Ihlara Vadisi Bizans Döneminde Kapadokya Bölgesi'nde yer alan birçok yerleşim alanı gibi dini merkezlerden biri olarak varlık göstermiştir (Yenipınar, 2009:38). Ihlara Vadisi, dünyanın en büyük inanç merkezlerinden biridir. Vadinin içinde yer alan kayaların oyulmasıyla ilk Hristiyanlar tarafından 100'den fazla manastır, kilise ve yerleşme alanı kurulmuştur. Tarihi 4. yüzyıla kadar uzanan bu kiliseler Hristiyanlığın inanç ve değerlerine ait önemli kanıtlardır. Kiliselerin ibadet olarak kullanımları 12. yüzyıla kadar devam etmiştir (Kahya, 2023:211).

Ihlara Vadisi İçindeki Yerleşmeler

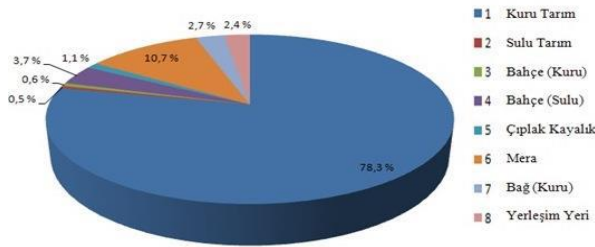
Vadi'nin bulunduğu bölgede Ihlara, Belisırma, Yaprakhisar ve Selime Beldeleri yer almaktadır. Ihlara Vadisi ile aynı ismi taşıyan Ihlara, Güzelyurt İlçesi'nin en büyük beldesidir. Vadi'nin kuzeydoğusunda, Güzelyurt ilçesinin 10 km güneybatısında kurulmuştur (Arıbaş, 2015:178). Beldenin çevresinde kaya kiliseler ve barmaklar yer almaktadır. Belisırma, Vadi'nin içinde ve orta bölümünde, Melendiz Çayı'nın doğusunda kurulmuş bir beldedir. Yerleşim alanı olarak oldukça dik ve sarp bir bölgede yer almaktadır (Kahya, 2023:211). Yaprakhisar, Ihlara Vadisi'nin kuzeyinde boğaz şeklinde daraldığı bölümünde, tuf konilerinin yer aldığı vadi yamacının üzerine

kurulmuştur (Emiroğlu, 1975:65). Ihlara Vadisi'nin kuzeybatısında, Melendiz Çayı'nın kıyısında kurulan Selime volkan tüfleri ile kaplıdır. Yaprakhisar ve Selime'de oluşan bu tüfler peribacalarının oluşmasına neden olmuştur. Yakın zamana kadar peribacaları beldelerde yaşayan insanlar tarafından barınak olarak kullanılmıştır. Bu durum yerleşim alanlarını peribacaları ile konutları iç içe oluşmasını sağlamıştır. Bu durum yerleşmelerin uzaktan adeta büyük bir şehir görünümü almasına yol açmıştır (Emiroğlu, 1975:65)

Ihlara Vadisi ve Çevresinin Ekonomik Özellikleri

Ihlara Vadisi'nde yer alan yerleşmelerde yaşayan yöre halkının en önemli temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır.

Ihlara vadisinin arazi kullanımını; % 78,2'si kuru tarım, % 0,51 sulu tarım, % 0,6 bahçe (kuru), % 3,7 bahçe (sulu), % 1 çıplak kayalık, % 10,7 mera alanları, % 2,7 bağ ve % 2,4'ünü ise yerleşme alanları oluşturmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1: Ihlara Vadisi Arazi Kullanım Grafiği

Kaynak: Zorlu, 2014:83.

Tarım, kuru tarım tekniğinde yapılmaktadır. En çok buğday ve arpa yetiştirilmektedir. Bunun yanında kabak, soğan ve patates üretimi yapılmaktadır. Sulu tarımın yapıldığı yerlerde sebze ve meyve üretilmektedir. Ancak yetiştirilen ürünlerin ticari değeri az olduğu için genellikle tarım ürünleri ihtiyaca yönelik yapılır.

Volkanik kökenli toprakların varlığı bağcılığın yapılmasına zemin oluşturmuştur. Üzüm yetiştirilmesinin öncülüğünde yapılan bağcılık faaliyeti bölgede eski önemini yitirmiştir. Üzüm bağlarına en çok yapıldığı yerler Yaprakhisar ve Selime'dir. Bozkır alanların bulunması bölgede tarımın yanında geleneksel hayvancılık özellikle küçükbaş hayvancılık faaliyetinin yapılmasını sağlamıştır. Hayvancılık ihtiyaca yönelik yapılmakta olup elde edilen hayvansal ürünler yörenin gereksinimlerini karşıladıktan sonra çevre kasaba ve ilçelerde pazarlanmaktadır.

Ihlara Vadisi'nde yer alan yerleşmelerde sanayi bir kuruluşu ya da bir tesisi bulunmamaktadır. Yerleşim alanlarında ticaret faaliyetleri küçük ölçeklidir ve yerel ihtiyaçların karşılamaya yönelik yapılmaktadır (Zorlu, 2014:82-85).

Ihlara Vadisi'nin oluştuğu volkanik arazinin kolayca işlenebilen tüflerden oluşması geçmiş dönemden itibaren mağara evlerin ve birçok kilisenin yapılmasına imkan sağlamıştır. Vadi 14 km uzunlukta olup içinde 14 tane kilise bulunmaktadır. Ayrıca vadi içinde peribacaları oluşmuştur. Boyları 50 m'yi bulan peribacaları vadinin doğal güzelliğini zenginleştirmiştir. Bunun yanında sıcak su kaynakları ile oluşan kaplıcalar termal turizm alanlarıdır. Vadinin kanyon özelliği, florası, doğal unsurları, sıcak su kaynakları, tarihi mekanları, yöresel ürünleri ile önemli bir turizm alanıdır. Bu özellikleri ile Ihlara Vadisi ve çevresi doğal ve kültürel özellikleri ile ulusal ve uluslararası turizm faaliyetlerine katılabilecek bir cazibe merkezi ve bir doğal açık hava müzesi özelliğine sahiptir. Turizm alanında sahip olduğu bu özellikleri ile yöre halkına önemli bir geçim kaynağını oluşturmuştur (Baylak, 2019:321).

Ihlara Vadisi ve çevresinin beşeri ve ekonomik özelliklerinin 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) kazanımları ile bağlantısı incelendiğinde hem doğrudan hem de dolaylı yünden ilişkili 17 adet kazanımın olduğu tespit edilmiştir. Kazanımların 7 adeti doğrudan, 10 adeti ise dolaylı yünden ilişkilidir (Tablo 9).

Tablo 9: Beşeri ve Ekonomik Özellikler ile 2018-CDÖP’de Yer Alan Kazanımlarla İlişkisi

Sınıf Düzeyi	Doğrudan İlişkili Kazanımlar			Dolaylı İlişkili Kazanımlar	Sayısı	
	Arazide Çalışmaya Yönelik Kazanımlar	Coğrafi Gözleme Yönelik Kazanımlar	Kanıt Kullanmaya Yönelik Kazanımlar		Doğrudan	Dolaylı
9. Sınıf	9.2.1	9.2.1	9.2.1; 9.2.2	9.1.2; 9.2.3; 9.2.4	2	2
10.Sınıf	10.2.10	10.2.10	10.2.11	10.2.1; 10.2.6; 10.2.9	2	3
11. Sınıf	11.2.7	-	-	11.2.8;11.2.12	1	2
12. Sınıf	12.2.14	12.2.1;12.2.14	12.2.1	12.2.3; 12.2.15;12.2.17	2	3
TOPLAM	1	1	1	0	7	10
	3			2	18	

Kaynak: MEB, 2018:20-33.

Tablo 9’da görüldüğü gibi Ihlara Vadisi’nin beşeri ve ekonomik özelliklerinin doğrudan ilişkili kazanım sayıları 9. sınıf seviyesinde 2 adet, 10. sınıf seviyesinde 2 adet, 11. sınıf seviyesinde 1 adet, 12. sınıf seviyesinde 2 olmak üzere toplam 7 adet kazanım bulunmaktadır. Dolaylı ilişkili kazanım sayılarında ise 9. sınıf seviyesinde 2, 10. sınıf seviyesinde 3 adet, 11. sınıf seviyesinde 2 adet, 12. sınıf seviyesinde 3 olmak üzere toplam 10 adet kazanım ile ilişkisi bulunmaktadır. Toplam olarak Ihlara Vadisi’nin beşeri ve ekonomik özellikleri ile 7 tanesi doğrudan, 10 tanesi dolaylı olmak üzere toplam 17 adet kazanım ile ilişkisi bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Ihlara Vadisi ve Çevresinde Bulunan Coğrafi Unsurların 2018 CDÖP’nin Sınıf ve Ünite Düzeyleri Kapsamında Yer Alan Kazanımlar Arasındaki İlişkisi

Ihlara Vadisi ve çevresindeki coğrafi unsurlar ile 2018 CDÖP’de yer alan kazanımlarla ilişkisini sınıf düzeyleri bazında incelendiğinde en çok kazanım ilişkisinin 10. sınıf coğrafya seviyesinde 28 kazanım (10.sınıf coğrafya toplam kazanımın %82,35) ile olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık 9. sınıf coğrafya seviyesinde 20 kazanım (9.sınıf coğrafya toplam kazanımın %90,90) ile ikinci sırada yer almasına rağmen yüzdeler olarak en fazla kazanım oranına sahip olarak kazanım ilişkisi en fazla olan sınıf seviyesi durumundadır (Tablo 10). 12. sınıf coğrafya seviyesinde 5 kazanım (12.sınıf coğrafya toplam kazanımın %14,70) ile arazi çalışmaları arasındaki ilişkinin 9 ve 10. sınıf seviyelerine göre nispeten daha az kurulduğu ortaya çıkmıştır. Arazi çalışmalarının, gözlem yönteminin kazanım alanında seviyesi en az olan sınıf ise 11. sınıftır. 11. sınıf coğrafya seviyesinde 3 kazanım (11.sınıf coğrafya toplam kazanımın %7,5) ile ilişkisi bulunmaktadır. Arazi çalışmalarının amacına uygun yapılabilmesi öğrencilerin 9. sınıfta hazırbulunuşluk seviyesinin yeterli olmasına bağlıdır. Bu bağlamda coğrafi hazırbulunuşluk 9. sınıfta yeterli düzeyde sağlanırsa 10, 11 ve 12. sınıf seviyelerinde de gerekli şartların sağlanması kaydıyla öğrenciler arazi çalışmalarına katılabilir. Bu durumda yaparak yaşayarak öğrenme yöntemi ile coğrafyanın akademik düzeyini, kalıcılığını ve günlük hayattaki yeri ve önemi kazandırılabilir.

Tablo 10: Ihlara Vadisi ve Çevresindeki Coğrafi Unsurların 2018 CDÖP Kazanımları ile Sınıf Düzeyinde İlişkisi

Sınıf Seviyesi	Toplam Kazanım		Doğrudan İlişkili Kazanım		Dolaylı İlişkili Kazanım		İlişkili Toplam Kazanım	
	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde
Coğrafya 9	22	% 100	6	27,27	14	63,63	20	90,90
Coğrafya 10	34	% 100	18	52,94	10	29,41	28	82,35
Coğrafya 11	40	% 100	1	2,50	2	5,0	3	7,50
Coğrafya 12	34	% 100	2	5,88	3	8,82	5	14,70
Toplam	130	% 100	27	20,77	29	22,30	56	43,07

Ihlara Vadisi ve çevresindeki coğrafi unsurlar ile 2018 CDÖP’de bulunan ünitelerin dağılımları incelendiğinde önemli farklılıklar olduğu görülmüştür. Buna göre; Ihlara Vadisi ve çevresindeki coğrafi unsurların en fazla ilişki kurulabilen öğretim programında yer alan üniteyi Doğal Sistemler oluşturmaktadır. Doğal Sistemler ünitesinde yer alan kazanımların 13 adeti doğrudan 6 adeti dolaylı olmak üzere toplam 19 adet kazanımın Ihlara Vadisi ve çevresi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda Doğal Sistemler ünitesinin arazi çalışmalarına %57,57 oranında karşılığı gelmektedir. Beşeri Sistemler ünitesinde yer alan kazanımların 8 adeti doğrudan 10 adeti dolaylı olmak üzere toplam 18 adet kazanımın araştırma sahası ile ilişki kurduğu tespit edilmiştir. Beşeri Sistemlerin de arazi çalışmalarına karşılığı %33,96’dır. Çevre ve Toplum ünitesinde sadece doğrudan 2 kazanımın karşılığı gelmektedir. Bu durumun oransal oranı ise %11,76’dır. Arazi çalışması yapılan Ihlara Vadisi ve çevresinin Küresel Ortam ve Bölgeler ünitesinin hiçbir kazanımı ile ilişkisi bulunmadığı tespit edilmiştir. Ihlara Vadisi ve çevresindeki coğrafi unsurların 2018 CDÖP’de bulunan ünitelerin dağılımları tablo 11 de gösterilmiştir.

Tablo 11: Ihlara Vadisi ve Çevresindeki Coğrafi Unsurların 2018 CDÖP Kazanımları ile Ünite Düzeyindeki İlişkisi

Ünite	Toplam Kazanım		Doğrudan İlişkili Kazanım		Dolaylı İlişkili Kazanım		İlişkili Toplam Kazanım	
	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde	Adet	Yüzde
Doğal Sistemler	36	% 100	13	% 36,11	6	% 16,66	19	% 52,77
Beşeri Sistemler	53	% 100	8	% 15,09	10	% 18,87	18	% 33,96
Küresel Ortam ve Bölgeler	24	% 100	0	% 0	0	% 0	0	% 0
Çevre ve Toplum	17	% 100	2	% 11,76	0	% 0	2	% 11,76
Toplam	130	% 100	23	% 17,70	16	% 12,30	39	% 30

Tablo 11’de yer alan Ihlara Vadisi ve çevresindeki coğrafi unsurların 2018 CDÖP kazanımları ile ünite düzeyindeki ilişkisinin değerlendirilmesine bakıldığında; Doğal Sistemler ünitesinin (%52,77) diğer ünitelere göre kazanım karşılığının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. İkinci sırada Beşeri Sistemler ünitesi (%33,96), üçüncü sırada Çevre ve Toplum ünitesi (11,76) gelirken son sırada yer alan Küresel Ortam ve Bölgeler ünitesinin hiçbir kazanımı ile ilişkisinin olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Üniteler bazında kazanımların doğrudan ilişkisi yönünden oransal bazda Doğal Sistemler ünitesi (%36,11) ilk sırada yer alırken Beşeri Sistemler ünitesi (%15,09) ikinci sırada, Çevre ve Toplum ünitesi (%11,76) üçüncü sırada, Küresel Ortam ve Bölgeler ünitesi (%0) ise 4. sırada yer alır. Üniteler bazında kazanımların dolaylı yönden ilişkisi incelendiğinde oransal bazda Beşeri Sistemler ünitesi (%18,87) ilk sırada yer alırken Doğal Sistemler ünitesi (%16,66) ikinci sırada, Çevre ve Toplum ünitesi (%12,30) üçüncü sırada, Küresel Ortam ve Bölgeler ünitesi (%0) ise 4. sırada yer aldığı ortaya çıkmıştır. Ünitelerin kazanımlarla ilişkilerinin veri olarak değerlendirilmesinde sayılar ile oranların farklı olarak sıralandığı görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Coğrafya biliminin yapı taşı arazi çalışmaları oluşturur. Arazi çalışmaları öğrenmenin kalıcılığını, günlük hayattaki yerini yaparak yaşayarak, gezi gözlem yöntemi ile yapılan çalışmalardır. Araştırmacılar sınıf içi teorik ders çalışmalarını uygulamalı olarak arazi çalışmalarında gözlemlenmiştir (Tuncer ve Pınar, 2023:59). Coğrafi çalışmaların açık hava laboratuvarları olarak nitelendirilen arazi çalışmaları ile insan ve mekan ilişkisi ortaya çıkarılmıştır. Arazi çalışmaları günümüzde artık sıradan bir gezi faaliyeti olmaktan çıkmıştır. Teknolojik imkânlar ile birlikte arazi çalışmaları öncesi, uygulanması ve sonrasında da çok sayıda yeni öğrenim alanlarına imkan sağlayarak arazi alanlarını açık hava laboratuvarına dönüştürmüştür (Tuncer ve Pınar, 2023:59). Coğrafya eğitiminde yer alan kazanımlar ile arazi çalışmalarının ilişkisini ele alan alanyazı çalışmaları ile bu durum doğrulanmaktadır (Bozyiğit ve Kayardı, 2023; Akçay, 2023; Tuncer ve Pınar, 2023, Pınar ve Tuncer, 2019; Yıldırım ve Arıbaş, 2018; Ünlü ve Özdemir, 2018; Ballı, 2009; Özay, 2003).

Coğrafya öğretim programında arazi çalışmalarına örnek olabilecek birçok araştırma sahası bulunmaktadır. Bu alan örneklerinden birini de Ihlara Vadisi ve çevresi oluşturmaktadır. Ihlara Vadisi ve çevresinde çok sayıda coğrafi unsurun bir arada bulunmasından dolayı arazi çalışmaları ve 2018 CDÖP kazanımları için büyük bir avantaja sahiptir. Bu bağlamda araştırmanın amacını; 2018 CDÖP’de yer alan kazanımlarla, Ihlara Vadisi ve çevresinin sahip olduğu coğrafi özellikleri ilişkilendirerek arazinin gezi gözlem yönteminin uygulanabileceği bir saha olduğunu ortaya çıkarmak olarak belirlendi. Araştırmada ilk olarak Ihlara Vadisi ve çevresinin fiziki özellikleri incelenmiştir. Fiziki özellikler içinde yer alan her bir unsurun (jeoloji, toprak, iklim özellikleri gibi) 2018 CDÖP’de yer alan kazanımlarla karşılaştırıldığında 13 adeti doğrudan, 6 adeti dolaylı olmak üzere toplam 19 adet kazanımın araştırma sahasının fiziki özellikleri ile ilişkili olduğu ortaya çıkarılmıştır. 2018 CDÖP’de fiziki özellikleri kazandıran Doğal Sistemler ünitesindeki oranı ise %52.77 olup kazanımların yarı yarıya oranı ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Ardından Ihlara Vadisi ve çevresinin beşeri özellikleri incelenmiştir. Beşeri özellikler içinde yer alan her bir unsurun (yerleşmenin tarihçesi, yerleşim alanları, ekonomik faaliyetleri) 2018 CDÖP’de yer alan kazanımları ile karşılaştırıldığında 8 adeti doğrudan, 10 adeti dolaylı olmak üzere toplam 18 adet kazanımın araştırma sahasının beşeri özellikleri ile ilişkili olduğu ortaya çıkarılmıştır. Beşeri Sistemler ünitesindeki oranı ise %33,96 ile önemli bir orana sahip olduğu görülmüştür.

Araştırma sahası 2018 CDÖP’de yer alan diğer iki ünitenin kazanımları ile ilişkisinin oldukça az olduğu ortaya çıkmıştır. Çevre ve Toplum ünitesinde doğrudan 2 kazanıma karşılık gelmekte ve üniteye oranı %11.76’dır. Küresel Ortam ve Bölgeler ünitesinin ise hiçbir kazanımı ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.

Ihlara Vadisi ve çevresindeki coğrafi unsurlarının 2018 CDÖP’deki kazanımların sınıf düzeyine bakıldığında en yüksek Coğrafya 9 seviyesinde (%90,90) çıkmıştır. Nerdeyse kazanımların tamamına yakınının araştırma sahası ile

doğrudan ve dolaylı ilişkili olduğu görülmüştür. Sınıf seviyesinde ikinci sırada Coğrafya 10 seviyesi (%82,35), üçüncü sırada Coğrafya 12 seviyesi (%14,70), son sırada ise Coğrafya 11 seviyesi (%7,50) yer almıştır. Buna göre araştırma sahasının en çok ilgili olduğu sınıf seviyeleri 9 ve 10 sınıflardır.

Ihlara Vadisi ve çevresindeki coğrafi unsurlarının 2018 CDÖP'de bulunan kazanımların ünite düzeyine bakıldığında ise en yüksek Doğal Sistemler ünitesi (%52,77) çıkmıştır. İkinci sırada Beşeri Sistemler (%33,96), üçüncü sırada Çevre ve Toplum ünitesi (%11,76), son sırada ise Küresel Ortam ve Bölgeler ünitesi (%0) yer almıştır. Buna göre araştırma sahasının en fazla ilgili olduğu ünitelerin Doğal ve Beşeri Sistemler olduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda gezi gözlem yöntemi ile yapılandırmacı eğitim anlayışının temel hedefi olan akademik başarının yanında 21. yüzyıl insanında olması gereken beceriler ile sürdürülebilir çevre anlayışı da kazandırılabilir. Başta Aksaray ve çevresindeki iller olmak üzere, ülkemizin her yerinde eğitim alan lise öğrencilerini gezi gözlem yöntemini uygulamak için Ihlara Vadisi ve çevresine eğitim gezilerinin yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akçay, A., E. (2023). Coğrafya eğitiminde alan çalışmalarına bir örnek: Ereğli- Konya Fiziki Coğrafyası. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Akşit, S. ve Gündüzoğlu, H. A. G. (2022). Fiziki coğrafya mekânlarında hayal ve gerçek. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 54, 1226-1245.

Anonim (2015). Ihlara Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı 2015-2019. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, 134.

Arı, Y. (2020). Coğrafya lisans programlarında arazi çalışmaları: uygulayıcı öğretim üyelerinin görüşlerine dayalı nitel bir analiz. Doğu Coğrafya Dergisi, 25(43), 13-30.

Arıbaş, K. (2015). Güzelyurt İlçesi'nin (Aksaray) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Çizgi Kitabevi Yayınları: 539, Konya.

Ballı, A. (2009). 9. sınıf fiziki coğrafya konuları öğretiminde gezi gözlem yönteminin önemi (Bağcılar ilçesi örneği). Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED), 5 (2), 368-388.

Baylak, H. M. (2006). Fiziki Coğrafya açısından Melendiz Çayı Havzası'nın incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Baylak, H. M. ve Bozyiğit, R. (2018). Geological and geomorphological evaluation of melendiz stream basin. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 40, 74-87.

Baylak, H. M. (2019). Ihlara Vadisi'nin fiziki coğrafya özellikleri ve yöre turizmine etkisi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12 (66), 1-25.

Beekman, P.H., (1966), Hasan Dağı- Melendiz Dağı Bölgesinde Pliosen ve Kuaterner Volkanizma Faaliyetleri, Ankara: Maden Tetkik Arama Enstitüsü Raporu.

Bilgili, M. ve Kocalar, A.O. (2020). Coğrafya nedir? Liberal Düşünce Dergisi, 25 (99), 145-162.

Binal, A. (1996). Aksaray-Ihlara Vadisindeki volkanosedimenter kayalarda görülen duyarsızlık mekanizmalarının araştırılması. Yüksek Mühendislik Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Bozyiğit, R. ve Kayardı, F. (2023). Takkeli Dağ ve çevresinin coğrafya öğretimindeki yeri. Selçuk 8. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi içinde (s. 411-425). Konya.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Cook, V. (2010). Exploring students' personal experiences of geography fieldwork. Teaching Geography, 35, 55-57.

Davun, B. ve Albayrak, Y. (2021). Aksaray Ihlara Vadisindeki Yılanlı Kilise'de bulunan yılanlı fresko ve fresko'nun estetik analizi. Karadeniz Uluslararası Bilimse Dergisi. 50, 285-302.

- Demirci, A. (2005). Globalleşen Dünyada Türkiye'deki coğrafya biliminin, amaç, metot ve araç- gereç olarak kendini sorgulaması: coğrafya eğitiminde yapılması gereken reformlar. *Ulusal Coğrafya Kongresi*, 141-149.
- Doğan, U. (2021). *Kapadokya: Zamanda Yolculuk, Bilgin Kültür Sanat Yayınları*, Ankara.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri: Orta Öğretimde Coğrafya Eğitiminin Esasları (5. Baskı)*. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Emiroğlu, M. (1975). Ihlara Vadisi turizm coğrafyası açısından bir inceleme. *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 7,45-108.
- Emre, Ö. (1991). Hasan Dağı-Keçiboyduran dağı volkanizmasının jeomorfolojisi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü, İstanbul.
- Garipağaoğlu, N. (2001). Gezi-gözlem metodunun coğrafya eğitimi ve öğretimindeki yeri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2(3), 13-30.
- Gülkal, Ö. (1999). Ihlara (Kapadokya) Özel Çevre Koruma Bölgesi ve yakın çevresi örneğinde; koruma-kullanma dengeli planlamaların oluşturulmasında kriterlerin saptanması, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- İlgar, R. ve Korkut, C. (2021). Saros Körfezi'nin lise coğrafya eğitimi gezi faaliyetinde kullanılabilirlik potansiyeli. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 5 (2), 252-262.
- Kahya, E. (2023). Kültürel coğrafya bağlamında bir analiz çalışması: Ihlara Vadisi kültürel peyzajı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 141, 202-224.
- Kalın, Ö.U.ve Koçoğlu, E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bağımsızlık Değerine Karşı Metaforik Algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*,18 (2), 419-434.
- Karabacak, V. (2007). Ihlara Vadisi (Orta Anadolu) travertenlerinin genel özellikleri ve kabuksal deformasyon açısından önemler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 65-82.
- Kaya, H., Taş, M. ve Düz, İ. (2016). Coğrafya eğitiminde saha çalışmaları için bir rota önerisi: Isparta coğrafya ve turizm güzergâhları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 40 (5), 361-372.
- Koca, C. (2017). Spor Bilimlerinde Nitel Araştırma Yaklaşımı. *Spor Bilimleri Dergisi*, (28) 30-48.
- Kurter, A. (1979). Türkiye'nin morfolimatik bölgeleri. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü yayını, İstanbul.
- McMillan, J. H. ve Schumacher, S. (2010). *Research in Education: Evidence-Based Inquiry (7th ed)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Ortaöğretim Coğrafya Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı. Retrieved from <http://mufredat.meb.gov.tr>.
- Okan Y. (2004); İlköğretim Sosyal bilgiler derslerinde görsel materyal kullanımı ile coğrafya konularının eğitim ve öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 163,104-119.
- Özay, E. (2003). Ortaöğretim coğrafya eğitimi ve öğretiminde gezi-gözlem metodunun öğrenci başarısına etkisi ve diğer öğretim metodlarıyla karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özgen, N. (2011). Fiziki coğrafya dersi öğretim metoduna farklı bir yaklaşım: gezi-gözlem destekli öğretim. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 373-388.
- Öztürk, H., S. (2019). Ihlara Vadisinde (Aksaray) devrilme duyarlılığının fotogrametrik ve kinematik analizlerle incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri, (Çev.) M. Bütün ve S.B. Demir*, Ankara: Pegem Akademi.
- Pınar, A. ve Tuncer, T. (2019). Coğrafya eğitiminde potansiyel bir açık hava laboratuvarı: Bolluk Gölü ve çevresi. *Gelecek Vizyonlar Dergisi (fvj: Future Visions Journal)*, 3(3), 24-40.
- Saçmalioğlu, M.G. (2019). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının, Mesleki Öğrenme Topluluğu Aracılığıyla 21. Yüzyıl Becerilerini Ortaya Çıkarma Süreçlerinin Keşfedilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sarı, M. ve Çömlekçiler, F. (2007). Kızılkaya ignimbritlerinde görülen süreksizliklerin incelenmesi ve kaya kütlelerinin Tanımlanması. Selçuk Üniversitesi Mühendislik.- Mimarlık Fakültesi Dergisi, 23, 207-216.
- Sarıduran, A. (2019). Coğrafya eğitiminde alan çalışmalarına bir örnek: Sarıyar (Gilindirez) Deresi Havzasının (Erdemli- Mersin) fiziki coğrafyası. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Şimşek, Ş. (1997). Ihlara (Kapadokya) Özel Çevre Koruma Bölgesinin jeolojisi ve bölgede yer alan termal kaynakların hidrojeolojik ve hidrokimyasal araştırması ve korumaya ilişkin öneriler. Aksaray: Aksaray Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Topraksu Genel Müdürlüğü (1988). Niğde Arazi Varlığı. Ankara.
- Tuncer, T.ve Pınar, A. (2023). Coğrafya eğitiminde potansiyel bir açık hava laboratuvarı: Karapınar ve çevresi. International Journal of Geography and Geography Education (IGGE), 48, 37-67.
- Uslu, A. (2021). Sosyal medya verileri ile Ihlara Vadisi'ne yapılan ziyaretlerin zamansal ve mekânsal değişimlerinin belirlenmesi. Türkiye Ormancılık Dergisi, 22 (4), 395-407.
- Uzun, A. (2017). Bir açık alan dersliği: Kandıra kıyıları (Kocaeli, Türkiye). Türkiye Jeoloji Bülteni, 60 (1), 117-128.
- Uzun, F., V. (2012). Ihlara Vadisi kültürel peyzaj alanında sürdürülebilir turizm. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünlü, M. ve Özdemir, F. (2018). Ortaöğretimde fiziki coğrafya kazanımlarına uygun arazi çalışmalarının planlanması (İstanbul ili örneği). Marmara Coğrafya Dergisi (37), 49-62.
- Yavaş, Y. (2016). Ihlara Vadisi (Aksaray) tıpolidae (dıptera) faunasının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yenipınar, H. (2009). Ihlara Vadisi, Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi, 3 (11), 8-43.
- Yıldırım, T. ve Arıbaş, K. (2018). Coğrafya öğretiminde gezi gözlem yöntemi: örnek bir rota çalışması. Marmara Coğrafya Dergisi, 37, 16- 29.
- Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6.Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, C. (1997). Coğrafya Eğitiminde Arazi Tatbikatlarının Önemi ve Bir Uygulama Örneği. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 287-307.
- Zorlu, K. (2014). Aksaray-Ihlara Vadisi'nde ekoturizm. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.